

Μακεδονικά

Τόμ. 4, Αρ. 1 (1960)

Η εξαγωγή χειρογράφων εξ Αγίου Όρους

Στ. Π. Κυριακίδης

doi: [10.12681/makedonika.687](https://doi.org/10.12681/makedonika.687)

Copyright © 2014, Στ. Π. Κυριακίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κυριακίδης Σ. Π. (1960). Η εξαγωγή χειρογράφων εξ Αγίου Όρους. *Μακεδονικά*, 4(1), 532–533.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.687>

ΣΥΜΜΕΙΚΤΑ

Η ΕΞΑΓΩΓΗ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΕΞ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Ὁ ἀείμνηστος βιβλιοθηκᾶριος τῆς ἱερᾶς Μονῆς Διονυσίου Εὐθύμιος Διονυσιάτης μοῦ ἀπέστειλε πρὸ διετίας ἀντίγραφον ἐγγράφου, ἀποκειμένου εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς μονῆς, τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος εἰς τὴν συνοδεύουσαν αὐτὸ ἐπιστολὴν χαρακτηρίζει ὡς πολλαπλῶς ἐνδιαφέρον, καὶ δὴ 1) διὰ τὴν πτωχείαν τῶν μοναστηρίων, τὰ ὁποῖα δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ζήσουν ἄνευ τῆς ἐλεημοσύνης τοῦ κόσμου, 2) διότι ἐξ αὐτοῦ ἐξάγεται ὅτι οἱ μοναχοὶ ἐπώλουν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν κώδικας, ὅπως λ.χ. εἰς τὸν βασιλέα τῆς Μοσκοβίας, 3) διὰ τὴν πληροφορίαν, ὅτι αἱ τουρκικαὶ ἀρχαὶ ἀπηγόρευον τὴν ἐξαγωγὴν βιβλίων, καὶ 4) διότι πλὴν τῶν γνωστῶν σλαβικῶν μονῶν δύο ἐπὶ πλεόν, ἡ τοῦ Ξενοφῶντος καὶ Ἀγίου Παύλου, ἔχουσιν ἡγουμένους σλαβιστὶ ὑπογράφοντας. Τὸ ἔγγραφο, τὸ ὁποῖον δὲν διακρίνεται διὰ τὴν λογιότητα τῆς γλώσσης καὶ τὴν ὁρθογραφίαν, εἶναι χαρτῶν $0,42 \times 0,31$, τὸ κείμενον καταλαμβάνει τὰ 0,20, τὸ δὲ ὑπόλοιπον αἱ ὑπογραφαί, ἅπασαι ἰδιόχειροι. Ἡ γραφὴ εὐανάγνωστος, ἡ δὲ συντήρησις καλὴ. Χρονολογία 1654 ἢ 1694, διότι δὲν εἶναι σαφές ἂν τὸ τρίτον γράμμα εἶναι ν ἢ η. Τὸ ἔγγραφο ἔχει ὡς ἑξῆς.

† Διὰ τῆς παραούσης μας ὁμολογίας καὶ ἀποδείξεως δηλοποιούμεν πάντες ἡμεῖς οἱ εὐρεθέντες τοῦ Ἀγίου Ὁρους, πασῶν τῶν μοναστηρίων ὅτε καθηγουμένοι, καὶ γέροντες τῆς συνάξεως τὸ πῶς μὲ τὴν ἡδῖαν μας γνόνην, καὶ προαίρεσιν γράφομεν, καὶ υποσχόμεσθην εἰς τὴν ὁμολογίαν ταύτην, ὅτι ὅποτε καιροῖς θελήσει καὶ μᾶς γηρήψη ὁ ἀγίας μας ὁ μυσταγωγὴς διὰ τὰ παλαιὰν μας βιβλία, ὅπου ἐδῶκαμεν τοῦ βασιλέως τῆς μοσκοβίας, καὶ αὐτὰ τὰ ἐδῶκαμεν ἀπὸ πολὴν μας ἐπτοχίαν. καὶ τὸ ἄλλον τὸ πῶς νὰ ἔχουν τὰ ἐπτοχὰ μοναστήρια νὰ πιγένοιν νὰ τοὺς δίδῃ ἐλεημοσύνην νὰ πορεύονται οἱ πτωχολογία. ὅτι δὴπως τὴν ἐλεημοσύνην τοῦ κόσμου δὲν εἶναι βολετὸν νὰ πορεύσωμεν. ὁμῶς καὶ διὰ τὸν ζαπτιζή μας τὸν τσαφέρ ἀγά, ἂν ἴσος καὶ δὲν εἶναι καὶ αὐτὸς εἰρηνικός· ὅτι νὰ εὖγῃ ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀπεσταλμένος ἦγον ὁ μύσκιωβος μετὰ βιβλία ἀπὸ τὸ ἅγιον Ὅρος εἰρηνικός ἡμεῖς ὅλοι ὁμοθυμαδὸν νὰ ἔχομεν, νὰ ἀποκρυνόμεσθην, μὲ ἰον τρόπον δυνηθόμεν. εἰμέν καὶ ἂν ἴσος καὶ δὲν εἶναι στερεκτὸς κατὰ τὴν ὁμολογίαν του, καὶ τὴν συμφωνίαν μας ὅπου ἐκάμαμεν διὰ τὸν μουκαντὰν καὶ θελήσῃ νὰ κάμῃν τὰ ἐδικὰ του, καὶ νὰ μᾶς ῥίχνῃ ἀβανίας καὶ δὲν εἶναι εἰρηνικός κατὰ τὴν συμφωνίαν ὅπου ἐκάμαμεν. ἀμὴ κάμῃν καθὼς εἶναι μαθημένος καὶ δὲν εἰρηνεύῃ νὰ ἀποκρυνόμεσθην ἄλλοι ψυχῇ τε καὶ σώματι. διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χϋ, καὶ διὰ τὰ ἐπτοχὰ μοναστήρια. καὶ διὰ τὸ βέλαιον τῆς ἀληθείας ὑπογράφομεν ὅλλοι μας μὲ τὰ ἴδια μας χεῖρα.

εἰς αὐχ (ἡ η) δ ἐν μηνί Ἰουνίῳ ι

† προηγ. τῆς Λαύρας Σωφρόνιος καὶ μὲ ὅλον μου τὸ μοναστήρι πόσχωμεν τὰ ἄνοθεν

† προηγ. τοῦ Βατοπαϊδίου μάξιμος μὲ ὅλο μου τὸ μοναστήρι στέργομεν τὰ ἄνοθεν.

† βίκτωρ ἰγούμεν χιλαντάροκί... (σλανίσι)

- † προηγ. τῶν Ἰβήρων Γαλακτίων ἱερομ. με ὅλον μου τὸ μοναστήρ. στέργομεν τὰ ἄνωθεν.
- † προηγ. διονυσιαίτης κλήμης ἱερ. με ὅλον μου τὸ μοναστήριον στεργωμεν τὰ ἄνωθεν.
- † προηγ. καὶ δικέως τοῦ παντοκράτορος ἱερ. καὶ μολω τὸ μοναστήρη στεργο τάνωθεν.
- † καθηγουμενος του Ξηροποτάμου Γενάδιος ἱερ. ὑπόσχομαι τὰ ἄνωθεν με ὅλον μου τὸ μοναστήρη
- † καθηγουμένος του Κουτλουμουσίου Ἰωάσαφ ἱερ με ὅλον μου τὸ μοναστήρι ὑπόσχομεν τὰ ἄνωθεν.
- † Δανὺδ ἱερομ. σιμοπετριώτης με ὅλον μου τὸ μοναστήρη ὑποσχόμενθα τὰ ἄνωθεν.
- † Πρωηγουμενος του σιμενοῦ στέργου τὰ ἄνωθη. (Ἑσφιγμένου)
- † τὸν ρουσο Γερμανὸς γραφο. (ἐλληνιστὶ)
- † σεραφίμ ἐκ τοῦ σταυρονικίτα στέργο τὰ ἄνωθεν.
- † Γερασὴμ Ξενοχ. (σλαβιστὶ)
- † Γηρασῆμος τοῦ κασταμονίτου στέργο τὰ ἄνωθεν
- † ο ἡγούμενος φηλωθέου Γρηγόριος ἱερωμ. στέργο τὰ ἄνωθεν.
- † Χριστόφωρος γριγωριάτης
- † Παρθένιος τοῦ καρακάλου.
- † ἡγούμενος ἐκ τοῦ Ζωγράφου (σλαβιστὶ)
- † ἐκ τοῦ δοχειαρίου ιερόθενων:
- † Ακακία ἡγουμεν ΠΚ σκη ΠΑΒΛΑΑ... (σλαβιστὶ)

ΣΤ. Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΦΙΡΜΑΝΙΟΝ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΒΛΑΤΤΑΔΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1486

Κατὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἀρχείου τῆς Μονῆς Βλαττάδων¹ ὑπὸ τοῦ γρά-
φοντος παρελήφθη ἐν φιρμάνιον τοῦ ἔτους 891 Ἑγείρας (1486), ἐκδοθὲν ἐπὶ τῆς
βασιλείας Μπαγεζήτ τοῦ Β', υἱοῦ τοῦ πορθητοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μεχμέτ
τοῦ Β'. Ἡ παράλειψις δὲν βαρύνει τὸν ἐπιμεληθέντα τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἀρχείου,
ἔχει δὲ μικράν τινα ἱστορίαν.

Υπὸ τοῦ ἀποβιώσαντος ἀειμνήστου καὶ σεβαστοῦ φίλου, ἡγουμένου δὲ τότε
(1942) τῆς Μονῆς Βλαττάδων Ἰωακείμ Ἰβηρίτου, εἶχεν ἀποσταλῆ τὸ ἔγγραφον εἰς Ἅγιον
Ὅρος πρὸς διαφύλαξιν ἕνεκα τοῦ Β' παγκοσμίου πολέμου, διότι ἐθωρεῖτο, ἐκ κακῆς
προφανῶς μεταφράσεως, ὡς τὸ παλαιότερον φιρμάνιον παροχῆς προνομίων εἰς τὴν
μονήν, χορηγηθὲν ὑπὸ τοῦ πορθητοῦ τῆς Θεσσαλονίκης σουλτάνου Μουράτ τοῦ Β'.
Τοῦτο βέβαια δὲν ἦτο δυνατόν νά εἶναι ἀληθές, ὡς ἔγραφα εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς
ἐκδόσεως τοῦ ἀρχείου τούτου,² ὅπου καὶ παραπέμω τὸν ἀναγνῶστην.

Μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἀρχείου ὁ νῦν ἡγούμενος τῆς Μονῆς φίλος ἀρχι-
μανδρίτης Παγκράτιος Ἰβηρίτης, ταξειδεύσας πρὸ τινων μηνῶν εἰς Ἅγιον Ὅρος, μοὶ
προσεκόμισε τὸ φιρμάνιον, τὸ ὁποῖον δημοσιεύω κατωτέρω ἐν φωτοτυπίᾳ καὶ μετα-
φράσει³ καὶ τὸ ὁποῖον χρονολογικῶς ἔρχεται δεύτερον κατὰ σειρὰν μεταξύ τῶν δη-

¹ Ἱστορικὰ Ἀρχεῖα Μακεδονίας, Γ'. Ἀρχεῖον Μονῆς Βλαττάδων 1446 - 1839.
Ἐπιμελεία Ἱ. Βασδραβέλλη. Θεσσαλονίκη 1955.

² Αὐτόφθι, σελ. ζ'.

³ Τὸ δημοσιευόμενον φιρμάνιον μεταφράσθη ἀπὸ τὸν κ. Λάζαρον Μαρζορί-
δην, συνταξιούχον, τῶς διευθυντὴν τοῦ μεταφραστικοῦ γραφείου.